

Studiedag CPS

Bevolkingsparticipatie in België: opportunities en beperkingen

Jeroen Maesschalck
Jeroen.maesschalck@law.kuleuven.be

Overzicht

- Definitie burgerparticipatie
- Een typologie
- Cases geselecteerd voor het onderzoek
- Succesfactoren
- Besluit
- BRON: Gelders, D., Brans, M., Maesschalck, J., Colsoul, N. (2009). **Burgers betrekken in lokaal veiligheidsbeleid: praktijkinitiatieven en succesvoorwaarden**. Brugge: Vanden Broele.
 - Op basis van onderzoeksproject in opdracht van de FOD Binnenlandse Zaken

Definitie burgerparticipatie

- Activiteiten
 - Ondernomen door
 - de burger en/of
 - de overheid in samenwerking met de burger
 - om onveiligheidsgevoelens (al dan niet gerelateerd aan een gebrek aan leefbaarheid) te verminderen
 - Focus op overlast en criminaliteit
 - op gemeentelijk of meer wijkgebonden niveau
 - ongeacht de fase in het besluitvormingsproces
 - Agendering
 - Beleidsvoorbereiding
 - Implementatie
 - Toezicht en evaluatie

Een typologie (1)

- Wie neemt initiatief?
 - (Individuele burger)
 - Verschillende burgers
 - Overheid
- Welke beleving van veiligheid?
 - Activiteiten met directe link met veiligheid
 - Activiteiten op gebied van leefbaarheid
 - Activiteiten met invloed op beeldvorming bij burgers
- Welk type van participatie?
 - Informatie
 - Consultatie
 - Participatie

Een typologie (2)

	Veiligheid	Leefbaarheid
Overheids-initiatieven	- Informatie <ul style="list-style-type: none"> * Mobiliserende projecten * Kennisvergroten projecten - Consultatie <ul style="list-style-type: none"> * Praatcafé, wijkbabbels * Verkenkende wandelingen * Straattheater * Vb. Lalle leuven de la place * Veiligheidsscan - Participatie <ul style="list-style-type: none"> * Burgers delen informatie met politie * Vb. BIN * Vb. Neerwalle * "Integrerende" projecten * Vb. Jongerenraad (Kortrijk), Prato Park (Kortrijk) * Buurtpreventieprojecten * Bewoner als straat- of buurtcoördinator (schakel met politie) 	- Informatie <ul style="list-style-type: none"> * Wijkbabbels - Vb. politiecafé * VITAAL Wijk (Hasselt) - Participatie <ul style="list-style-type: none"> * Integrerende projecten - Vb. Keep it clean (Zelzate, Speelpleinen) - Vb. Buurtproject Bijloke (o.m. oprichting wijkcomité) - Vb. wijk aan zet (Gent)

Een typologie (3)

	Veiligheid	Leefbaarheid
Burger initiatieven	- Informatie <ul style="list-style-type: none"> * Vb. KBG Leuven "Samen...voor een veilig gevoel" - Consultatie <ul style="list-style-type: none"> * Wijkbabbels (verenigingen) * Verkenkende wandelingen (verenigingen) * Vb. "Birchoses sans peur" - Participatie <ul style="list-style-type: none"> * Integrerende projecten 	- Informatie <ul style="list-style-type: none"> * Radio-uitzending vrije radio * Vb. Sint-Joost-Ten Node - Consultatie <ul style="list-style-type: none"> * Wijkbabbels * Antwerpen: Unie van Turkse Verenigingen - Participatie <ul style="list-style-type: none"> * Integrerende projecten * Buurtvaders * Buurtbemiddeling

Een typologie (4)

Beeldvorming

- Overheidsinitiatieven
 - Vb. politiekraant, gestructureerd contact met pers, verspreiden jaarrapport
- Burgerinitiatieven
 - Vb. Kaffee Detinee (Leuven)

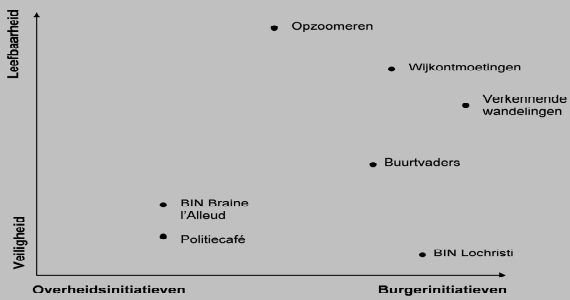

Geselecteerde cases

- Politiecafé en wijkbabbels (politiezone Herent-Kortenberg)
- Verkennende wandelingen (Binche)
- Buurtvaders (Houthalen-Helchteren)
- Buurtinformatienetwerk (Lochristi en Braine l'Alleud)
- Opzoomeren (Rotterdam)

Geselecteerde cases gesitueerd

1. Participatie en samenwerking

- Alle partners (incl. burgers) voldoende ernstig nemen
 - Grondige stakeholdermapping
- Belang van een goede samenwerkingsstructuur
 - Maar:
 - niet te beperkend
 - Ontstaat vaak spontaan
 - Gaan uitvoerders akkoord over de objectieven?
 - Soms te hooggespannen verwachtingen
 - Kan opgevangen worden door betere communicatie
 - Goede persoonlijke verhoudingen zijn belangrijk, maar het project mag er niet van afhangen

2. Middelen

- Financiële capaciteit
 - Scoort over het algemeen goed
- Personele capaciteit bij de overheid
 - Kwantitatief: voldoende mensen
 - Kwalitatief: mensen met noodzakelijke competenties en netwerken
 - Is heel belangrijk
 - Vaak beperkt
- Infrastructuur
 - vb. vergaderzalen, kopies, "BIN-krant", etc.
- Vlot beschikbaar stellen van middelen
 - Geen al te lange bureaucratische procedures

3. Beleidsbetrokkenheid

- "Governance by stepping back"
 - Is de overheid bereid substantiële invloed af te staan?
 - Vb. buurtvaders in Houthalen-Helchteren: politie komt pas tussen als het niet anders kan
 - Zeker ook bij initiatieven van burgers (niet "doodknuffelen")
- Maar
 - Tegelijkertijd ook zichtbare morele steun
 - Vb. aanwezigheid burgemeester of korpschef
 - Tegelijkertijd ook nood aan inbedding in het veiligheidsbeleid

4. Communicatie

- Duidelijk en voldoende communiceren van bij het begin
 - Om verkeerde verwachtingen te voorkomen
 - Vb. actieve burgers in een BIN krijgen geen voorkeursbehandeling
 - Om de indruk te voorkomen dat burgers zelf verantwoordelijk zijn voor hun veiligheid
- Communicatie in twee richtingen
- Liefst mensen direct en persoonlijk uitnodigen
 - Vb. Wijkbabbels: persoonlijke uitgenodigd door wijkagent
- Op het einde terugkoppelen over de resultaten
 - Vb. BIN Braine-l'Alleud: feedback door de wijkagent

5. Context (1)

- Problematiek moet geschikt zijn voor participatie
 - Voldoende tijd
 - Voldoende belangrijk
 - Hanteerbaar: afgebakend, niet te technisch, niet al te gepolitiseerd
 - Nog niet uitgekristalliseerd, nog voldoende beleidsruimte
 - Vereist geen geheimhouding
- Probleem ontstaat uit behoefte op terrein
 - Behoeften inzake veiligheid
 - **Maar** (gepercipieerde) criminaliteit kan ook leiden tot fatalisme

5. Context (2)

- Aanwezigheid van "sociaal kapitaal", buurtbindingen
 - Vb. Neighbourhood watch: vooral in buurten met sterke homogeniteit
 - **Maar** waar er minder sociaal kapitaal is, is er vaak meer behoefte
 - bij gebrek aan informele sociale controle is de kans groter dat men naar initiatieven van burgparticipatie grijpt
- Voldoende ingebed in ruimer kader
 - Vb. Politiecafé en wijkontmoetingen

6. Methode

- De juiste methoden kiezen voor
 - De vooropgezette doelstellingen
 - De geselecteerde wijk/context
 - Indien nodig de aanpak variëren van wijk tot wijk
 - Kies het juiste niveau
 - Overweeg ook het niveau van de straat
- Geen obsessie met representativiteit
 - Soms meer te bereiken met grondige discussie in kleine groep, dan met representatieve survey.
- Onafhankelijk proces
 - Vb. neutrale discussieleiders
- Burgers vroegtijdig betrekken
- Voldoende aandacht besteden aan de tijdsdimensie
 - Quick wins
- Voldoende toegankelijkheid
 - Scoorde in sommige projecten wat minder goed

7. Continuïteit

- Van bij het begin op langere termijn denken
 - Is het probleem opgelost na afloop van het project?
 - Zo niet: is een institutionalisering noodzakelijk?
 - Kan iemand het overnemen?
 - Is er budget voorzien voor opvolging?
- Project levendig houden
 - Vb. Blijven communiceren, opvolging door centrale actoren, etc.
- Evaluatie voorzien
 - Zowel tijdens het project als na afronding
 - Communiceren over het resultaat van de evaluatie

Besluit

- Complex domein vol paradoxen, maar toch groeiend inzicht in faal- en succesfactoren
- Grote diversiteit aan initiatieven waarvan we er veel wellicht niet kennen
- Meer inventarisatie en kennisuitwisseling op bovenlokaal niveau is wenselijk
 - Maar niet overdrijven in globale strategieën; initiatief en autonomie op lokaal niveau blijven belangrijk